

Mass-media maghiare, din spațiul central european, privind problematica Tratatului de la Trianon (4 iunie 1920)

**[Hungarian media, from the central European area,
on the issue of the Treaty of Trianon (June 4, 1920)]**

Ioan LĂCĂTUȘU, Vasile STANCU

Abstract: *The article presents the conclusions resulting from the Hungarian media monitoring, from Covasna and Harghita counties and from the central European area, proving the Trianon Treaty issue, monitoring carried out in two periods: January - June 2005 and January 2017 - June 2018. Conclusion The main result is: both in 2005 and in 2017-2018, the ideas and actions initiated, applied or planned to take place in the future are summarized in two essential areas for Hungarians: identifying the culprits for the current situation of Hungarians across Hungarian state borders and establishing the means of action to erase the consequences of the "historical crime" committed almost 100 years ago against the Hungarian people and nation by applying the "Trianon dictatorship". Hungarian authors, journalists and politicians from Transylvania or Hungary, treated the Trianon problem exclusively from the perspective of nostalgia after the restoration of "Great Hungary".*

Keywords: *mass-media, Hungarian, central European space, Trianon Treaty.*

În anul 2005, timp de șase luni (ianuarie-iunie), unul dintre noi a monitorizat presa scrisă și audio-vizuală din județele Covasna și Harghita, motivat fiind de declanșarea unei campanii mediatice cu accente revizioniste și antiromânești fără precedent prilejuită de împlinirea a 85 de ani de la semnarea Tratatului de la Trianon, problemă resuscitată de dezbaterile care au avut loc cu prilejul vizionării filmului „Trianon”, al regizorului Koltay Gábor și istoricului Raffay Ernő, lansat în

perioada respectivă. „Evenimentul” a fost intens „exploatat” mediativ de publicațiile de expresie maghiară din zonă în scopul promovării unor idei prohungariste și autonomiste, dar care puneau la dispoziție, în același timp, oportunitatea derulării unor acțiuni sistematice și concentrate de denigrare a autorităților române. Astfel am putut surprinde modalitățile concrete de abordare a acestei teme de către principalii lideri de opinie ai mass-mediei maghiare reflectate în presa scrisă și audio-

vizuală sud-est transilvană, respectiv în cotidienele „Háromszék” (Sfântu Gheorghe) și „Harghita Népe” (Miercurea Ciuc), publicațiile săptămânale „Székely Hírmondó” (Târgu Secuiesc) și „Erdővidék” (Baraolt), publicația bilunară „Európai Idő” (Sfântu Gheorghe) și posturile de radio MIX FM (limba maghiară) și „DEEA”.

În concluziile formulate publicate în revista „Transilvania”¹, atrăgeam atenția asupra căilor avute în vedere de unul din autorii filmului, în speță istoricul Raffay Ernő, fost secretar cu probleme politice, în cadrul Ministerului Apărării în Guvernul Antal (la guvernarea Ungariei în perioada 3 mai 1990-12 decembrie 1993), pentru a fi „soluționate cumva consecințele destul de întunecate ale dictatului de pace, modalitățile concrete avute în vedere de Guvernul Ungariei, după 1989, fiind următoarele: fie reluarea problemei revizuirii granițelor, fie cea a obținerii autonomiei teritoriale, fie sporirea ajutorului de importanță istorică acordat de Ungaria, maghiarilor din Transilvania...”². Privind prima modalitate istoricul Raffay afirma: „Din 1989, începând cu așa numita revoluție din România și mergând până în 1999, bombardarea Iugoslaviei (...) au existat posibilități foarte serioase în fața guvernelor ungare (...). În fața guvernelor Antal, Horn (15 iulie 1994-6 iulie 1998) și Orbán (6 iulie 1998-27 mai 2002) au existat mai multe posibilități de care s-ar fi putut profita pentru atacarea dictatului de pace de la Trianon.

Accentuez că nu mă gândesc la război, acțiuni militare, ci exclusiv la căi pașnice”³. Același istoric într-un alt interviu revine asupra problemei revizuirii granițelor afirmând: „Prima posibilitate a existat în anul 1989, în timpul revoluției române și a loviturii de stat. La vremea respectivă, statul (român n.n.) era slăbit din temelii, iar Budapesta ar fi avut posibilitatea să intervină în alt mod în acele evenimente (a făcut-o în așa fel încât serviciul ungar de informații a ajutat guvernarea românească), dar guvernul comunist a lui Németh Miklós nu a făcut pași în acest sens”⁴.

Cea de-a doua modalitate concretă enunțată privind soluționarea consecințelor „Dictatului” de la Trianon este cea a *obținerii autonomiei teritoriale*, fiind prezentată pe larg în numeroase demersuri întreprinse pentru obținerea acesteia, fie în varianta Uniunii Civice Maghiare de „autonomie a Ținutului Secuiesc”, fie sub forma promovată de UDMR, prin intermediul Legii statutului minorităților naționale de „autonomie culturală” pornindu-se de la faptul, în viziunea „specialiștilor”, secui sau unguri, că nu există incompatibilitate între calea – revizuirea frontierelor și cea a obținerii autonomiei pe criterii etnice. Demersurile de pe plan intern au fost însoțite de cele efectuate pe lângă forurile europene (Uniunii Europene, Consiliului său și tuturor celor 25 de miniștri de externe ai statelor membre), precum cele formulate de avocata Mária Barki și europarlamentarul Gál Kinga, prin care se revendica hotărât „libertate și

drept de autodeterminare” pentru secuii și ungurii din Transilvania⁵. Căutate în „drepturile la autonomie acordate deja în țările membre” (ale Uniunii Europene n.n.)⁶.

Problema acordării autonomiei a constituit tema principală și pentru manifestațiile organizate la Budapesta de Partidul Ungar al Vieții și Dreptății, Mișcarea „Jobbik”, Mișcarea de Tineret „64 de comitate”, Mișcarea pentru o Ungarie mai Bună în care „mulți dintre demonstrații au adus cu ei drapele naționale și arpadiene”, pe multe dintre acestea fiind legate panglici negre. Demonstrații au scandat în repetate rânduri: „Să piară Trianonul!”. Au fost persoane care au adus pancarde pe care scria: „Nu, nu, niciodată” (cunoscutul slogan: Nem, Nem, Soha! - n.n.)⁷. Lipsa de fermitate a autorităților publice locale față de manifestațiile cu caracter și mesaj vădit revizionist și antiromânesc a condus la organizarea unor asemenea acțiuni în mai multe localități din județele Covasna și Harghita, printre care Sfântu Gheorghe și Gheorgheni⁸, iar cu ocazia „comemorării Dictatului de pace de la Trianon, Consiliul Național Secuiesc a dat publicității o declarație” din care atrăgeam atenția asupra următoarelor formulări: „Aservirea ce durează de 85 de ani, subordonarea națională, socială și economică a pus în pericol poporul secuilor, ca o comunitate, pune în pericol rămânerea pe pământul natal. Secuimea, ca factor constitutiv al statului, în baza dreptului la autodeterminare, și după 85 de ani ține la

drepturile sale comunitare, la obținerea din nou a autonomiei teritoriale!... Deci, solicităm guvernelor statelor membre ale UE și SUA ca, asumându-și reparația juridică, să intervină hotărât pe lângă Guvernul României pentru ca România, înainte de intrarea în Uniunea Europeană, să garanteze prin lege înființarea regiunii autonome Ținutul Secuiesc”⁹.

Nemulțumirea totală a liderilor maghiarilor ardeleni se manifesta în mod deosebit, în perioada analizată, în legătură cu cea de-a treia cale a soluționării consecințelor „dictatului de la Trianon” preconizată de istoricul-politician Raffay Ernő – „sporirea ajutorului de importanță istorică acordat de Ungaria, maghiarilor din Transilvania”, cu referiri concrete la „rezultatul dezamăgitor al referendumului din țara ciuntită”. Era vorba de refuzul ungarilor din Ungaria de a acorda dubla cetățenie maghiarilor din afara granițelor fapt ce-i făcea să concluzioneze „că nu există o națiune maghiară, o comunitate solidară, care să se înțeleagă măcar în probleme naționale vitale”¹⁰, iar „actualul guvern ungar nu reprezintă interesele maghiare”¹¹. În aceeași măsură, în mai multe articole era exprimată mai mult decât dezamăgirea pentru faptul că nici chiar „postul național ungar de televiziune nu a difuzat filmul „Trianon”.

Mai remarcam faptul că, în toate materialele de presă la care ne-am referit, Tratatul de Pace de la Trianon (4 iunie 1920), cât și Tratatul de Pace de la Paris (10 februarie 1947), în

istoriografia și mass-media maghiară sunt denumite „Dictate de pace”, de la Trianon sau Paris. În schimb, dictatele de la Viena impuse de Ungaria, cu sprijinul Germaniei și Italiei (2 noiembrie 1938, 30 august 1940), Slovaciei și României apar sub denumirea de „tratatele de la Viena”.

La 13-14 ani de la analiza întreprinsă am monitorizat din nou mass-media de limbă maghiară pentru a vedea evoluția discursului public din presa scrisă și audio-vizuală privind problematica Tratatului de Pace de la Trianon în contextul anului aniversar al Centenarului Marii Uniri. Între timp, Adunarea Națională a Secuilor, întrunită în ziua de 18 iunie 2006 la Ditrău, județul Harghita, „declară dreptul la autodeterminare a poporului secuiesc, parte integrantă a națiunii maghiare și pe baza acestui drept, autogovernarea internă a Ținutului Secuiesc”¹². Venirea la putere a coaliției Fidesz-KDNP, în mai 2010, a schimbat radical politica guvernului maghiar față de maghiarii de peste granițele Ungariei prin „sporirea ajutorului de importanță istorică acordat de Ungaria, maghiarilor din Transilvania”. Astfel, la 26 mai 2010, Parlamentul Ungariei a aprobat modificarea legii cetățeniei din 1993 asupra cetățeniei maghiare, introducând o procedură simplificată de obținere a acesteia și creând condiții pentru maghiarii din afara granițelor Ungariei să dobândească cetățenia maghiară fără a avea domiciliul pe teritoriul Ungariei. Pe lângă aceasta, noua lege electorală

adoptată în 2011 face posibil ca și cetățenii maghiari care nu au domiciliul în Ungaria să aibă drept de vot la alegerile parlamentare (pe listele naționale de partide), iar, în același an, cu prilejul comemorării a 90 de ani de la semnarea „Dictatului de la Trianon”, Parlamentul Ungariei a declarat 4 iunie „ziua solidarității naționale” afirmând în textul legii următoarele: „Ungaria dorește respectarea drepturilor celorlalte națiuni de a judeca tratatul din propria perspectivă, dar totodată încearcă să dovedească faptul că *națiunea maghiară are puterea de a se înnoi după această tragedie istorică și să rezolve provocările care se vor ivi în viitor*”¹³.

În perioada monitorizată, 1 ianuarie 2017-15 iunie 2018, am selecționat 26 de materiale – știri, reportaje, interviuri, documente programatice – apărute în mass-media maghiară din sud-estul transilvan cât și-n spațiul central-european locuit de maghiari, care provin din următoarele surse: site-urile www.kormany.hu, <http://alfahir.hu>, www.szekelyfold.ma, www.itthon.ma, www.erdely.ma, www.kuruk.hu, www.trianon100.hu, <http://foter.ro>, www.polgarportal.hu, www.magyaridok.hu, www.szekelyhon.ro; postul de radio www.szentkoronaradio.com, postul de televiziune maghiar M1 și publicațiile: „Szatmári Friss Újság” din Satu Mare, „Szabadság” din Cluj-Napoca, „Háromszék” din Sfântu Gheorghe, „Harghita Népe” din Miercurea-Ciuc. Ideile și acțiunile

inițiate, aplicate sau preconizate a se desfășura în viitor se rezumă, asemănător celor din urmă cu aproape un deceniu și jumătate, la două domenii esențiale pentru maghiarime: identificarea vinovaților pentru situația actuală a maghiarilor de peste granițele statului ungar și stabilirea căilor de acțiune pentru ștergerea urmărilor „crimei istorice” săvârșite acum aproape 100 de ani împotriva poporului și națiunii maghiare prin aplicarea „dictatului de la Trianon”.

Titlurile materialelor de presă, apărute în perioada respectivă, sunt sugestive pentru tematica și orientările abordate de cea mai mare parte a liderilor politici și de presă ai comunității maghiare din Transilvania, cât și a politicienilor, istoricilor și „specialiștilor în Trianon” din Ungaria, după cum rezultă din exemplele următoare: *Cea mai mare provocare/instigare a universului: drapelul secuiesc îl înlocuiește pe cel al României*¹⁴, *Atacuri românești asupra manualului de istorie în limba maghiară a Editurii T3*¹⁵, *A fost respinsă inițiativa declarării Zilei de 4 iunie drept Ziua Trianonului și a luptei împotriva asupririi maghiare*¹⁶, *Cum se vede de la București propaganda Ungariei și a Rusiei?*¹⁷, *Mass-media română: Echipa MTA, inițiativa departamentului de propagandă antiromânească a guvernului ungar*¹⁸, *Și liderul grupului de cercetare Trianon 100 respinge acuzațiile grave venite din România*¹⁹, *Echipa de cercetare academică investighează circumstanțele dictatului de la Trianon – Sperăm să nu se*

*lase acest lucru în seama evreilor*²⁰, *Circumstanțele dictatului de la Trianon cercetate și în Statele Unite*²¹, *Este maghiar cel pe care-l doare Trianonul – comemorarea a 100 de ani. 2020 să fie anul comemorativ al Trianonului*²². *În captivitatea Trianonului și a zilei de 1 Decembrie*²³, *Să ardă flacăra! – a răsunat glasul rezistenței naționale, la Budapesta*²⁴, *Comemorarea Trianonului sub semnul speranței*²⁵, *Durere națională îndesată pe gâtul credinței*²⁶, *Ce facem cu Trianonul?*²⁷, *Ziua solidarității naționale la Sfântu Gheorghe*²⁸, *Comemorarea Trianonului la Târgu Secuiesc*²⁹, *O pace rea este mai rea decât războiul*³⁰, *După Trianon, acum!*³¹

Reamintim faptul că ideile și acțiunile inițiate, aplicate sau preconizate a se desfășura în viitor se rezumă, asemănător celor din urmă cu aproape un deceniu și jumătate, la două domenii esențiale pentru maghiarime: 1. Identificarea vinovaților pentru situația actuală a maghiarilor de peste granițele statului ungar și 2. Identificarea căilor de acțiune pentru ștergerea urmărilor „crimei istorice” săvârșite acum aproape 100 de ani împotriva poporului și națiunii maghiare prin aplicarea hotărârilor „dictatului de la Trianon” al marilor puteri învingătoare.

Dacă principalii vinovați pentru această situație erau considerate în perioada precedentă marile puteri învingătoare Franța, Marea Britanie, Italia și SUA – statele vecine

hrăpărețe – România, Cehoslovacia, Serbia – și doi-trei politicieni maghiari ai începutului de secol XX, după lecturarea și audierea mass-media de limbă maghiară din perioada monitorizată, se poate constata că vinovații principali pentru situația cetățenilor români de etnie maghiară și secuiască din România actuală o reprezintă cea mai mare parte a mass-media românești, a partidelor politice românești și a politicienilor români. Autorii, jurnaliști și politicieni maghiari din Transilvania sau Ungaria, tratează problematica Trianonului exclusiv din perspectiva nostalgicilor după refacerea „Ungariei Mari” aducând drept argumente, reluate și repetate cu obstinație, în general, pe cele din „notele” prezentate de delegația maghiară la Conferința de Pace de la Paris, în special cea prezentată la Neuilly, în 14 ianuarie 1920, cunoscută sub denumirea de „Nota VIII privind problema Transilvană” și cele promovate în perioada interbelică. Enumerăm dintre acești „emițători” pe jurnaliștii: Szilágyi Szabolcs (M1), Bayer Zsolt (Ungaria), Farkas Reka, Farcádi Botond, Iochom István, N. Kányádi Mihály („Háromszék” – Sfântu Gheorghe), Kovács Imre („Harghita Népe” – Miercurea-Ciuc), Pataky István (Târgu Mureș) și politicienii: Semjén Zsolt – vicepremier al guvernului maghiar, Balog Zoltán – ministru pentru resurse umane, Rétvári Bence – secretar de stat, Potápi Árpád – secretar de stat pentru politica națională în guvernul Ungariei, Lázár

János – șeful Cabinetului premierului maghiar, Dúró Dóra, Szavay István, Farkas Gergely – deputați Jobbik în parlamentul maghiar, Lukács Bence Ákos – consulul Consulatului General al Ungariei la Miercurea-Ciuc, Benkő Erika – deputat UDMR în parlamentul României, Gálfi Árpád – primar Odorheiu Secuiesc, Ölvedi Zsolt – președintele Consiliului Național Maghiar Odorheiu Secuiesc, Ványolós István – consilier UDMR Odorheiu Secuiesc, Sándor Krisztina – președinte executiv Consiliul Național Maghiar din Transilvania, Gozda Zoltán – președintele organizației Consiliului Național Secuiesc Sfântu Gheorghe, Nagy Gábor Levente – președintele organizației PCM Sfântu Gheorghe, Pethő István – vicepreședinte județean al PCM Sfântu Gheorghe, Lukács Attila – președintele organizației UDMR Ojdula, Fekete Miklós – președintele organizației CNS Târgu Secuiesc, Csókosi-Budaházi Attila – președintele CNMT Satu Mare și mulți alții³².

În continuare redăm fragmente extrase din mass-media maghiară privind cele două domenii esențiale tratate de sursele menționate privitoare la problematica Trianonului.

– Identificarea vinovaților pentru situația actuală a maghiarilor de peste granițele statului ungar, din Transilvania, cu încercarea de a răspunde la întrebarea:

A. De ce relațiile interetnice româno-maghiare sunt deteriorate la ora actuală?

1. Din cauza acuzațiilor *mass-mediei românești* care a declanșat o întregă „isterie anti-maghiară”.

„Mass-media din România aduce iar în scenă isteria anti-maghiară: am descoperit un geniu ascuns care în urmă cu 11 ani, ca redactor al unui manual (de Istoria românilor, clasa a IV-a – secția maghiară, editat la Editura T3 din Sfântu Gheorghe – n.n.), a realizat cea mai mare instigare din Bazinul Carpatic”³³. Și o altă sursă maghiară, în ziua următoare, tratează aceeași „instigare”: „Mai multe organe de presă de la București au acuzat Editura T3 de falsificarea istoriei, din cauză că în manualul de istorie (Istoria Românilor n.n.), în limba maghiară, pentru clasa a IV-a, folosit de 11 ani, România este marcată cu steagul secuiesc pe harta Europei. Pe harta Europei ce datează din 2005 și care brusc a obținut o publicitate amplă, autorul manualului a marcat cu propriul steag fiecare dintre cele 25 de țări din Uniunea Europeană de dinaintea aderării României și Bulgariei, iar România a fost marcată cu un personaj din povești care ține un steag secuiesc. În titlul articolului despre acest subiect, publicat în numărul de marți (03.01.2017), cotidianul *Adevărul* a subliniat că istoria României pentru elevii secui este falsificată în manualul tipărit din bani publici, aprobat de Ministerul Educației. *România Liberă* a scris despre subiect sub titlul – „Scandal: România apare sub steagul secuiesc în manualul aprobat de Ministerul Educației”. Postul de televiziune Antena 3, apropiat

coaliției social-liberale, ce se pregătește de formarea guvernului, sub un titlu asemănător a destinat o întregă emisiune de dezbatere acestui caz. Toate cele trei organe de presă i-au luat interviu lui Viorel Dolha, președintele Asociației Generale a Învățătorilor din România (AGIRO), care cu manualul apărut la T3, respectiv la o altă editură, a prezentat cât de superficial este Ministerul Educației atunci când aprobă manualele. Dolha a postat în urmă cu o lună pe site-ul asociației scrisoarea prin care atacă Ministerul Educației, cu fotografiile hărților vinovate, dar, dintr-un anume motiv, aceasta a fost descoperită doar după Anul Nou de cele trei organe de presă – ce aparțin de diferite trusturi. Președintele AGIRO mai obiectează și față de faptul că în manualul de istorie al editurii din Ținutul Secuiesc, Trianon este numit *Dictat de Pace* pe banii statului român, în paginile acestuia nu sunt prezentate principatele române din Evul Mediu, iar pe harta Europei nu sunt prezentate culorile naționale și numele României. Din acest manual elevii nici nu au aflat în ce țară trăiesc, care este drapelul sub care slujesc și mai nimic despre populația majoritară. Acești elevi sunt crunt discriminați, vor avea probleme de integrare în societatea românească. Doar elevii astfel educați pot ajunge adulții românofobi, care vor da jos tricolorul românesc – a citat *Adevărul* îngrijorările lui Dolha”³⁴.

„Departamentul de cercetare Trianon 100 a fost declarat de către

mass-media de la București ca fiind un departament antiromân de propagandă. Acest proiect a fost inițiat de către Academia Maghiară de Științe, (MTA), pentru tinerii cercetători, proiect care a primit un sprijin din partea guvernului în valoare de 30 de milioane de forinți, pentru realizarea de studii, cercetări, difuzarea tratatului de la Trianon, proiect ce se va desfășura pe perioada a cinci ani. În presa din România din data de 02.05.2017 a început să apară ecoul analizei realizate la finele săptămânii trecute de către istoricul Ioan-Aurel Pop, rector al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, și inițiativa acestuia la Academia Română de a prezenta – LARICS (Laboratorul de Analiză a Războiului Informațional și Comunicării Strategice) – centru care se ocupă mai mult cu amenințările din Rusia. Rectorul clujean a declarat în prezentarea sa că România se află într-un război informațional cu un vecin al acesteia, Ungaria, iar Budapesta din bugetul propriu a înființat Departamentul de cercetare Trianon 100, în timp ce România nu a acordat separat niciun fond pentru departamentul Centenarului. Ziarul de dreapta *Evenimentul Zilei* și ziarul liberal *Adevărul* au publicat interpretarea dată la televiziune, la finele săptămânii de către Cozmin Gușă, consilier politic, potrivit căreia Trianon 100 este un proiect inteligent de destabilizare a regiunii, iar guvernul ungar a înființat acest departament ca și contrapartidă la Centenarul Marii Uniri de la 1

Decembrie 1918. Cei care și până acum au acționat împotriva României s-au adunat acum în cadrul unui proiect bine finanțat – este de părere analistul, subliniind faptul că liderii conducerii din România sunt incapabili să pedepsească Ungaria pentru acest Trianon 100, care este o acțiune media antiromânească”³⁵.

2. Din cauza unor partide politice românești și a politicianilor români.

„Odată cu agonia Partidului România Mare, care este tot mai probabil să dispară definitiv, în politica română s-a creat o situație interesantă. Naționalismul extremist – în frunte cu răposatul Corneliu Vadim Tudor și fostul primar din Cluj-Napoca, Gheorghe Funar –, a dispărut doar aparent, întrucât mulți dintre reprezentanți și-au găsit locul în partide mai mari, în special în Partidul Social Democrat (PSD) - așa cum arată și studiul elaborat în 2009 de către Kántor Zoltán și Páskán Zsolt. Locul șovinismului pe față, al urii, a fost luat în viața publică română de un naționalism de conjunctură, oarecum superficial. Cu toate că și naționaliștii de conjunctură pot avea manevre neplăcute (vezi de exemplu primele două guverne Ponta), dar la bază, aceștia se raportează mai pragmatic la chestiunile maghiare (sau putem spune, mai puțin principial). Prin slăbirea partidelor bazate pe valorile tradiționale române și ura față de străini și după decesul tribunului, au apărut noi formațiuni care se luptă pentru voturile românilor șovini. Una dintre acestea este *Noua Dreaptă*, care

există de mai demult, dar a fost înregistrată ca partid în 2015 (cea care își asumă moștenirea Gărzii de fier, fiind renumită pentru manifestările homofobe, ultra-ortodoxe și antimaghiare), iar celălalt partid, înființat de asemenea în 2015, este *Partidul România Unită* (PRU – care și-a ales ca logo pe Voievodul Țării Românești, Vlad Tepeș – Dracula). Totuși. [...] Una din roadele situației specifice din ultimii ani a fost și proiectul de lege cu privire la Declararea Zilei de 4 iunie Ziua Trianon-ului și a luptei împotriva asupririi maghiare –, care după ce a fost respins de către Senat, similar a procedat, recent, și Camera Deputaților. Proiectul a fost înaintat în 2015 de către deputatul independent la acea vreme, Bogdan Diaconu, la câteva zile după ce a fost respins altul asemănător (Proiectul de lege cu privire la declararea zilei de 4 iunie Ziua Trianon-ului)³⁶.

Conform proiectului, respins de Parlamentul României, „s-ar acționa ferm împotriva oricărei acțiuni de contestare a sărbătorii: s-ar interzice orice manifestare publică, mediatică sau culturală de orice tip, de contestare a Tratatului de la Trianon, sub sancțiunea pedepsei cu închisoarea de la 1 la 5 ani. Tot o sancțiune de pedeapsă cu închisoarea de la 1 la 5 ani ar risca și cei care, cu ocazia Zilei de 4 iunie arborează însemne de doliu și/sau transmit mesaje negative la adresa Tratatului de la Trianon, cât și cei care contestă istoria asupririi maghiare asupra românilor din Transilvania. Proiectul de lege se

încadrează în nenumăratele dezi-derate legate de numele lui Corneliu Vadim Tudor, Gheorghe Funar și alții asemenea lor, care din anii '90 încocoace au încercat să sublinieze caracterul de stat național unitar al României – negând orice tip de drepturi colective pentru minorități, restrângând oportunitățile membrilor comunităților minoritare, sau pur și simplu umilindu-i simbolic pe maghiari”. [...] „Totodată, în contextul în care Ungaria încurajează public la nivelul politicii sale interne, dar și la nivelul discursului european și internațional, contestarea Tratatului de la Trianon, România are datoria să fixeze public în memorie semnificația și justetea Tratatului de la Trianon pentru a pune capăt pretențiilor expansioniste ale politicii de la Budapesta. Și mai vehement condamnă faptul că discursul ungar (citând un discurs al europarlamentarului Morvai Krisztina) este preluat din ce în ce mai insistent și de politicienii maghiari din România, care dețin funcții publice în statul român și care contestă fățiș existența României și a teritoriului actual al țării. Potrivit lui Diaconu, irendentismul Budapestei și faptul că Ungaria și partidele manevrate de la Budapesta (ale maghiarilor din România) nu se pot împăca cu ideea sfârșitului perioadei criminale a politicii maghiare, sunt dovada că s-a creat o ideologie bolnavă, care a generat crimele epocii horthyste. Tocmai din acest considerent, 4 iunie trebuie declarată nu doar Ziua Trianon-ului, ci și a luptei împotriva

asuprii maghiare, pentru a dezgropa adevărul istoric că românii din Transilvania au fost supuși vreme de multe secole unei dominații străine aberante, odioase și criminale care dorea exterminarea românilor”³⁷.

„Liderul partidului de guvernământ din România (Liviu Dragnea n.n.) și-a exprimat părerea cu privire la problema autonomiei secuiești. Nu s-a ascuns, le-a spus direct secuilor și celor care sunt solidari cu aceștia că nu poate fi vorba despre nici o autonomie!”³⁸

3. Din cauza societății civile românești și a Bisericii Ortodoxe Române:

„Articolele, comentariile apărute în spațiul public reflectă bine starea actuală a societății, felul în care se raportează ea la noi, maghiarii, și semnaleză în același timp și la ce ne putem aștepta în anul marelui centenar. Foarte puțini și-au dat osteneala să se gândească la esența vorbelor președintelui UDMR: ce i-a dat România Transilvaniei în ultimii 100 de ani? A avut de pierdut sau de câștigat regiunea de pe urma marii unirii? I-a fost mamă bună sau mamă vitregă statul român acestei regiuni pe care a folosit-o, a exploatat-o, căreia i-a împiedicat dezvoltarea? În ultimii 100 de ani, elita bucureșteană s-a străduit în continuu să distrugă economia, cultura și spiritul Transilvaniei. Iar toate acestea s-au îndreptat, sunt îndreptate nu numai împotriva maghiarilor, ci și a transilvanismului.”³⁹

„La nivel de țară Ținutul Secuiesc are una din cele mai mari rate de somaj – dacă totuși am vrea să

înțelegem ce atrage tot mai mulți români în regiunea renumită pentru iernile sale grele, atunci să aruncăm o privire la munca grea din ultimii 27 de ani ce a fost necesară pentru atingerea acestui scop – cucerire ortodoxă de teritorii. În raportul din 1991 al secretariatului de stat cultural român biserica ortodoxă este numită de importanță principală în privința menținerii elementului etnic român și pentru a sprijini acest lucru se face referire la situația geopolitică a Ținutului Secuiesc. În luna ianuarie, anul 1994, este înființată o nouă episcopie ortodoxă cu centrul la Miercurea Ciuc pentru cei 100.000 credincioși ai săi din județele Harghita și Covasna. În perioada 1994-2009, în Ținutul Secuiesc s-au construit 30 de biserici, 6 mănăstiri și mănăstiri sihastre, 20 de locuințe pentru preoți și mai multe capele, respectiv au fost renovate 134 de biserici și 57 de locuințe de preoți. Ca rezultat al muncii pline de sacrificii, în doar 14 ani județele Harghita și Covasna au ajuns pe primul loc în privința numărului de biserici ce revin pe cap de locuitor, contrar faptului că au pornit de pe ultimul loc. Numărul preoților s-a dublat, în afară de aceștia sunt angajați 250 de civili și un număr necunoscut de persoane prin intermediul numeroaselor întreprinderi ce aparțin de biserici. Episcopia a înființat alte organizații și asociații ce îndeplinesc sarcini culturale și de artă. În anul 2005 s-a înființat Forumul Civil al Românilor din Harghita, Covasna și Mureș. Numeroase piețe publice,

școli din Ținutul Secuiesc au primit numele unor personalități ale bisericii ortodoxe și s-au ridicat statui. Altfel spus: românii au început să se comporte ca și cum ar fi o minoritate reală într-un stat străin, respectiv în Autonomia Secuiescă obținută de secui. Statul român le-a finanțat asta din banii publici plătiți și de contribuabilii de naționalitate maghiară. În prezent biserica ortodoxă este cel mai mare actor de pe piața imobiliară din Miercurea Ciuc. Nu se știe numărul acelor imobile pe care guvernul român le-a donat lor din averea de stat. Dacă comparăm măsura acestor donații, în funcție de proporția numerică a românilor, cu donațiile primite de bisericile celor de altă naționalitate, vom vedea o disproporționalitate și o nedreptate strigătoare la cer. Deja la începutul anilor 2.000 Biserica Ortodoxă a închiriat saloanelor de auto, la prețul de 14 euro/mp, imobilele sale, cu suprafețe de mii de metri pătrați, obținute din averea publică, pentru ca din încasări să cumpere locuințe pentru românii chemați în Ținutul Secuiesc și să le asigure acestora locuri de muncă prin finanțarea întreprinderilor sale. Dăinuire? Cucerire de teritoriu! Și locația Tusványosului în cauză este dată de mănăstirea de la Izvoru Mureșului înființată în anul 2000 ca rezultat al unei astfel de cuceriri de teritorii. Probabil că nu mult timp. Imediat ce se va construi noua mănăstire de la Odorheiu Secuiesc – pentru care au deja și aprobare – această deosebită universitate de vară va fi organizată în

inima Ținutului Secuiesc și în cadrul ei se vor putea plânge pe marginea subiectului o mână de români ce se sfarmă ca stâncă⁴⁰.

Concluzia firească care rezultă? Numai înlăturarea acestor cauze poate șterge urmările generatoare de toate vicisitudinile prin care trece națiunea maghiară în ansamblul său iar căile pot fi următoarele:

B. Căile de acțiune pentru ștergerea urmărilor „crimei istorice” săvârșite acum aproape 100 de ani împotriva poporului și națiunii maghiare prin aplicarea hotărârilor „dictatul de la Trianon”:

a) – reluarea problemei *revizuirii granițelor*:

„Doleanțele noastre vizează, de regulă, autonomia teritorială, care asigură pe un teritoriu geografic stabilit autogovernare politică, economică și culturală comunităților din regiunea respectivă. Cu tot ceea ce presupune aceasta: parlament și guvern propriu, competențe de stat în stat, atribuții executive și legislative – cu reguli generale și specifice, forțe de ordine proprii și cu tot ceea ce poate fi soluționat în cadrul, între granițele statului respectiv. Cuvântul magic este: granița! Atât la propriu, cât și la figurat, deopotrivă!⁴¹

b) – *autodeterminarea*:

„Există șanse reale – și în ce condiții – ca în România, în viitorul apropiat, să fie creată o regiune autonomă secuiescă, pe modelul Tirolului de Sud? Putem spune liniștiți că nu există nici o șansă – atât timp cât solicităm acest lucru. Și în condițiile actuale! Trebuie să cerem

altceva, și în alt mod! Nu în calitate de minoritate, nu în calitate de parte a națiunii și nu autonomie. Și nu de la România! Secuimea, ca și popor, are dreptul la autodeterminare. Mai exact: ca și popor (potrivit dreptului internațional, dreptul la autodeterminare le revine doar popoarelor), dispune de acest drept ce nu i se poate contesta, dar la care nici nu poate renunța.” [...] „Autonomia poate fi cerută României, dar proclamarea autodeterminării se adresează lumii întregi. Prima poate fi respinsă, ba chiar poate fi aruncată ca și o cutie goală. Pentru obținerea uneia este nevoie de un proiect bine elaborat, pe care Parlamentul român îl va castra (peste două-trei decenii, atunci când va fi dispus să se ocupe de această problemă în spiritul democrației europene), în timp ce pentru obținerea celeilalte este nevoie de curaj și dăruire de neclintit. Și de Ungaria! O țară ungară pentru care libertatea și viitorul părților de națiune rupte sunt mai importante decât sensibilitatea bunilor vecini. [...] O întrebare importantă se impune: poate conta, în această luptă, poporul secui pe cooperarea liderilor săi aleși? Și, există un popor secui care este capabil să se autodefinească drept subiect al autodeterminării?”⁴²

„Nu putem uita de Trianon, deoarece campania inumană împotriva maghiarimii și a Ungariei este în curs de derulare și în prezent, națiunea noastră este în permanență supusă umilinței, sunt și acum aceiași cei care se aliază și poartă război împotriva noastră. Le este frică de

noi, pentru că maghiarii au reușit mereu să fie puternici – a formulat Gazda. Nu putem fi determinați, prin limitele impuse, să renunțăm pentru că trăim, credem în viitorul națiunii noastre, și tocmai pentru acest motiv luptăm cu perseverență. Dăm naștere copiilor maghiari, le creăm un spațiu vital viabil (?), procedând la fel și ei la rândul lor în interesul succesorilor. Doar în felul acesta vom reuși să dăinuim – a subliniat Gazda Zoltán. Sándor Krisztina, președintele Consiliului Național Maghiar din Transilvania, a amintit de greutățile, prejudiciile suferite de noi, însă – după cum a evidențiat ea – suntem totuși aici, și în pofida aspirațiilor de asimilare manifestate în trecut, dar și în prezent, de puterea română”. [...] „a venit timpul să renunțăm la lamentații, și să ne luăm soarta în mână. Sarcina noastră este să clădim aici, pe propriul pământ natal, o lume mai bună și mai justă, pe care o putem lăsa ca moștenire pentru copiii noștri. Secuimea trebuie să dispună de propria casă, care ne protejează pe noi toți, și n-o va clădi nimeni altcineva în locul nostru, sarcina respectivă ne revine nouă – a explicat Benkó Erika. Oratorul invitat al festivității, Bayer Zsolt, publicist din Ungaria, i-a îndemnat pe cei prezenți să reflecteze asupra sufletului maghiar. Bayer a amintit de forțele puse în mișcare pe parcursul istoriei în interesul nimicirii maghiarimii, și noi totuși suntem aici. S-a îndeplinit una din marile minuni ale lumii, națiunea asta a rămas în viață. După părerea publicistului, cu ocazia

aniversării împlinirii a 100 de ani de la semnarea deciziei de la Trianon, noi, maghiarii, ar trebui să-i invităm la locul faptei pe reprezentanții statelor succesoare ca să-i confruntăm cu faptul că nu au reușit și nu vor reuși niciodată să ne nimicească, și să cerem socoteală pentru angajamentele asumate în tratat, printre care și dreptul la autodeterminare națională în Transilvania”⁴³.

„Datorită lui Lipták Tamás, ediția din acest an (de la Budapesta n.n.) a Marșului Trianon nu a fost ca un cortegiu, ci, mai degrabă, ca un marș de luptă. În fața Ambasadei Serbiei, cuvintele rostite de Incze Béla au arătat că Trianonul nu reprezintă trecutul, ci prezentul, vorbitorul a subliniat că din cauza amenințărilor autorităților sârbe, un membru HVIM nu a putut participa la manifestația susținută în capitala Ungariei, interzicându-i-se trecerea frontierei rușinii. Mulțimea a pornit în direcția Ambasadei României la Budapesta. Casele din zonă s-au cutremurat de scandările mulțimii: Piară Trianonul, Nu, Nu, Niciodată sau Ținutul Secuiesc nu este România!, Ținutul Secuiesc va mai aparține Ungariei!, Să ardă focul! Să-nalțe flacăra! – scandau membrii HVIM. Din păcate Ambasada Ucrainei se află într-o altă direcție, însă membrii din Ucraina Subcarpatică au avut asupra lor un banner. Au răsunat și cuvintele Ucraina Subcarpatică nu este Ucraina! În fața Ambasadei României la Budapesta, Zagyva György Gyula a relatat despre cazul lui Beke István și Szócs Zoltán, după care a transmis

cuvintele lui Toth Balint, purtătorul de cuvânt al filialei HVIM Târgu Secuiesc. Incze Béla a anunțat decizia conducerii HVIM. Prin atitudinea și comportamentul lor față de acuzația de terorism care le-a fost adusă, Beke István și Szócs Zoltán au obținut cea mai înaltă recunoaștere a Mișcării: premiul Rezistența Maghiară, distincție pe care în 16 ani au primit-o doar aproximativ 10 persoane. După intonarea Imnului Secuiesc, a urmat ultima stație: Ambasada Slovaciei, unde Dobai Gergely i-a îndemnat pe oameni să nu stea în fotolii, să iasă din cârciumi, să-și dezvolte psihicul și fizicul și să lupte pentru cauza maghiară”⁴⁴.

„Fiecare maghiar este responsabil de fiecare maghiar. Iar dacă tot este vorba de responsabilitatea față de ceilalți să revenim la cel mai actual și real scop, aflat pe ordinea de zi: aspirația de autonomie, de exemplu în Ținutul Secuiesc. Minoritatea maghiară ar avea tot dreptul la acest drept european, fundamental: autodeterminarea. Totuși, de mai multe decenii este călcată în picioare și adusă în imposibilitate și să adăugăm că elita politică maghiară asistă la toate acestea. Orbán și echipa sa au votat aderarea necondiționată a României la Uniunea Europeană, deși, în 2005 spunea la Băile Tușnad: cu greutate necesară, înțelegere internațională necesară și simpatie acum se poate ieși pe scenă în interesul autonomiei. Și a votat fără exercitarea dreptului la veto. Un cuvânt face cât 100. Trianon nu este doar un simplu eveniment istoric, ci o

realitate cu care trăim. Nu trebuie uitat, ci privit în față, rezolvat. Nu cu una cu două, nici cu capul dat de pereti, dar având în vedere că o națiune nu este umilită prin faptul că a fost învinsă sau că s-a semnat cu cuțitul la gât un tratat devastator. Însă devine fără onoare dacă nu protestează, dacă contribuie la distrugerea sa. Nu înfrângerea, ci renunțarea reprezintă eșecul. Amintește și amintește-ți, și nu uita: nu ești singur. Suntem 15 milioane⁷⁴⁵.

„Nu, niciodată nu! – au răsunat clopotele pe 4 iunie 1920, și aceste cuvinte repetăm și noi, cu revoltă sau întristare, deoarece Trianonul ne-a impus o țară care nu cunoaște drepturile omului, și a cărei intenție este să ne fărâmițeze, să ne asimileze. Degeaba am nutrit speranțe în momentul aderării la UE, s-a confirmat ulterior: lupul își schimbă părul, dar năravul ba. Țara minci-noasă nu se va schimba, iar Uniunea Europeană nu cere socoteală pentru omisiunile țărilor membre, pentru promisiunile către minorități ce nu fuseseră respectate – a criticat Gazda Zoltán puterea de la București și cea de la Bruxelles cu ocazia deschiderii manifestării memoriale ce a avut loc de la ora 17:30, în Parcul Elisabeta din Sfântu Gheorghe, pe amplasamentul fostului drapel al țării. În cadrul evenimentului au luat cuvântul reprezentanții partidelor maghiare [...] Să nu permitem ca imensa tragedie a Trianonului să determine situația din secolul XXI a Ținutului Secuiesc, trebuie să mergem înainte, trebuie să fim puternici și să luptăm

pentru propriile obiective – a atenționat în cuvântarea sa Benkó Erika, deputat UDMR. Trebuie să realizăm ca cele ce ni s-au promis în 1918 să și fie îndeplinite, iar acestea înseamnă – în circumstanțele din secolul XXI – autonomie – a precizat deputatul, explicând însemnătatea acesteia: maghiara să devină limba oficială a regiunii, impozitele achitate aici să rămână la nivel local și să ne folosim aici de acești bani, iar deciziile privind viața cotidiană a comunității noastre să fie adoptate de noi înșine, și nu la București. Toate acestea prezintă importanță acum și din motivul acela că statul român sărbătorește anul acesta împlinirea a 100 de ani de la întemeiere, ar fi timpul să soluționeze în sfârșit la fața locului situația comunităților naționale de pe teritoriul țării, să manifeste deschidere față de cauza maghiarimii transilvănene. Au suferit în urma Trianonului și cei a căror țară a devenit mult mai mică, și cei care au fost nevoiți să-și caute un nou cămin, însă, în mod special, cei care au ajuns în situație minoritară într-o altă țară – și-a început cuvântarea Balint Jozsef, președintele organizației județene Covasna a Partidului Popular Maghiar din Transilvania (PPMT). Trauma poate fi tratată prin respect, compasiune, bunăstare, însă noi am fost păcăliți și jecmăniți. Este totuși important să conștientizăm faptul că, deși multe ne-au fost sustrate la Trianon, deseori pare mult și ceea ce a mai rămas, ca atare, trebuie să învățăm să prețuim și să ocrotim aceste lucruri – a afirmat politicianul,

referindu-se la fenomene cum sunt emigrarea, pământurile lăsate în paragină, închiderea școlilor noastre”⁴⁶.

„Fekete Miklós, profesor de muzică pensionar, președintele organizației din Târgu Secuiesc a CNS, a amintit participanților că, anul acesta, va sărbători centenarul întemeierii nu numai România, ci va aniversa împlinirea a 100 de ani de la înființare și Consiliul Național Secuiesc. Acest centenar al nostru să ne îndemne să revendicăm cu perseverență, fermitate și devotament autonomia teritorială, personală, lingvistică și culturală pentru maghiarimea din Ținutul Secuiesc, pentru toți maghiarii din Transilvania. Dacă maghiarimea va revendica cu fermitate autonomia, este doar o chestiune de timp să și reușească s-o îndeplinească – a afirmat Fekete Miklós. Manifestarea s-a încheiat cu intonarea imnurilor noastre și depuneri de coroane, participanții scandând: Să piară Trianonul!”⁴⁷

c) – *sprijinul Ungariei:*

„Sarcina Ungariei este ca maghiarii din afara granițelor să ajungă într-o situație mai avantajoasă și cine vrea să prospere ca maghiar pe pământul său natal să poată prospera – a declarat Semjén Zsolt, vicepremier, în interviul acordat duminică (01.01.2017) în emisiunea „Fără hotare” a *Radio Kossuth*. Semjén Zsolt a accentuat: niciodată nu au fost alocate atâtea fonduri pentru menținerea identității culturale, lingvistice a maghiarimii. Conform spuselor sale, în Bazinul Carpatic învățământul funcționează cu sprijin ungar

de la grădiniță până la universitate, ca exemplu a amintit Universitatea Sapiientia ce funcționează la Miercurea Ciuc, Cluj-Napoca și Târgu Mureș”. După ce a expus situația și sprijinul acordat de Ungaria maghiarilor din Voievodina, Slovenia, Croația, Ucraina și Slovacia, vicepremierul Semjén Zsolt a trecut la Transilvania subliniind: „interesul național este ca UDMR să fie în Parlamentul de la București. A apreciat ca foarte puternic rezultatul obținut de UDMR la ultimele alegeri, adăugând: problemele nu au fost rezolvate prin alegeri, dar a reușit să ajungă în poziție de negociere. A făcut referire și la faptul că apreciază importanta luptă împotriva corupției, însă este absurd că liderii maghiari sunt atacați pe baze evident false. Vor lua măsuri ferme când liderii maghiari, școlile ecleziastice maghiare vor fi atacați evident cu scopul intimidării – a accentuat amintind ca exemplu Colegiul Mikó sau cazul Liceului Catolic din Târgu Mureș”⁴⁸.

„Dúró Dóra și Szávay István, deputați Jobbik, s-au adresat lui Balog Zoltán, ministrul pentru Resurse Umane cu întrebarea: Cum dorește guvernul să ajute în păstrarea, cercetarea materialelor referitoare la maghiarii aflate în arhivele din străinătate? Întrebarea a fost adresată în scris încă din 16 decembrie anul trecut. [...] Răspunsul a fost dat de Rétvári Bence, secretar de stat, care a precizat că, deși s-a avansat în cazul păstrării, digitalizării și publicării materialelor de interes maghiar aflate în arhivele din străinătate, acești pași

nu sunt urmări ale unei politici consecvente, ci au doar un caracter ad-hoc. În privința programului de practică, a cursurilor pentru arhivari de peste granițe, respectiv în privința planificării întregului domeniu există lipsuri mari. Nu există o idee unitară, finanțare și în special dorință politică reală, pentru ca materialele care dovedesc continuitatea noastră în Bazinul Carpatic, aflate în arhive, să fie salvate din ghearele statelor urmașe jefuitoare de teritorii, care au intenția de a șterge definitiv trecutul. Un guvern condus de Jobbik, ar prelua numeroase sarcini de strategie națională, care vor ajunge într-un loc demn. Dintre acestea, soarta materialelor din arhivele din străinătate face parte dintre cele importante. Tocmai din acest motiv, programul de practică propus de Szávay István, păstrarea fizică a stocului și digitalizarea, respectiv finanțarea corespunzătoare și politica măsurilor guvernamentale ferme vor aduce rezultate, astfel că, problema materialelor maghiare din arhivele de peste granițe s-ar putea soluționa mulțumitor⁴⁹.

„O echipă de cercetare academică investighează circumstanțele dictatului de la Trianon din 1920, de exemplu: colapsul militar și desființarea forțelor armate după primul război mondial, problemele de aprovizionare publică și amintirile legate de Trianon. Obiectivul acestei echipe de cercetare este de a organiza conferințe, prezentarea unor monografii, documente și publicații în limba străină, pentru ca și comu-

nitatea științifică și opinia publică maghiară să cunoască circumstanțele exacte ale tratatului de pace. În prima parte a acestui program multianual, vor fi publicate documente diplomatice de dinaintea semnării tratatului, care încă nu sunt cunoscute, după care va fi prezentat jurnalul delegației de pace maghiare, redactat de istoricul Zeidler Miklós. De asemenea, este planificată și prezentarea unor documente din Statele Unite ale Americii, Italia, Japonia, România, Cehia și Serbia. Echipa va analiza relația dintre societatea maghiară și prăbușirea militară, inclusiv rolul armatei, problemele refugiaților, aprovizionarea publică, schimbarea imperiului și schimbarea suveranității statului la nivel local. [...] În ceea ce privește vulnerabilizarea frontierelor, cercetătorii se ocupă și de relațiile economice, sociale ale noilor frontiere și de statele create pentru o scurtă durată, în perioada 1918-1924, în Europa Centrală și de Est. Cercetarea din punct de vedere geografic a Trianonului este direcționată pe de-o parte spre analiza regiunilor divizate rezultate în urma trasării noilor frontiere, pe de altă parte, teoriile geografice care justifică sau nu legitimitatea și ilegitimitatea noilor frontiere⁵⁰.

„Într-adevăr s-ar cuveni să ceară scuze maghiarimii din cauza Dictatului de Pace de la Trianon și a consecințelor acestuia – a relatat publicației noastre Szávai Ferenc, istoric. Doctorul MTA a accentuat: discursul lui Lázár János care a stârnit un mare ecou, susținut în Ziua

Solidarității Naționale, se află în acord cu faptele istorice, iar cererea scuzelor ar avea un efect binefăcător asupra relației popoarelor din Bazinul Carpatic. Discursul de sâmbăta (03.06.2017) trecută susținut de Lázár János la Szarvas cu ocazia Zilei Solidarității Naționale a stârnit un ecou internațional, în care șeful Cabinetului Premierului a declarat printre altele: a sosit timpul ca vecinii noștri, liderii Europei să spună, să recunoască și să-și facă un reper din politica lor că maghiarimea, națiunea maghiară este victima Trianon-ului, nu provocatoarea acestuia. Totodată politicianul a solicitat stimă pentru toți maghiarii”. [...] „este indiscutabil că Lázár János are dreptate: puterile învingătoare s-au comportat foarte urât cu țara noastră – a reieșit din cuvintele istoricului. Conform spuselor sale Regatul Ungar a pierdut 2/3 din teritoriul său, respectiv peste jumătate din populația sa din cauza intereselor politico-economice și strategice ale unor puteri din Antanta, respectiv a mașinațiilor diferitelor grupuri de lobby. Împreună cu acest lucru din averea națională ce reprezenta 40 miliarde coroane de aur, 25 de miliarde au ajuns în afara granițelor noastre, fapt pentru care statele succesoare ar fi trebuit să plătească despăgubiri, dar nu au făcut niciodată acest lucru – a adăugat, și a amintit și faptul că maghiarimea care a ajuns în străini fără voința sa a fost tratată deseori ca țap ispășitor în cei aproape 100 de ani ce au trecut de la semnarea Dictatului de Pace. La Novi Sad, Áder János și-a cerut scuze

de la sârbi pentru violențele din al Doilea Război Mondial. Însă conducătorii statelor vecine nu și-au cerut niciodată scuze de la maghiari (în mod contrar au confirmat de exemplu decretele Benes), care ne lezează mândria națională – a declarat Szávai Ferenc, împreună cu faptul că această revendicare este independentă de orice idee de revizuire teritorială. Pur și simplu este vorba de faptul că politicienii care conduc popoarele din Bazinul Carpatic ar trebui în sfârșit să se confrunte cu greșelile comise. Recunoașterea ne-ar întări pe toți, deoarece ne-ar aduce mai aproape unii de alții – a declarat istoricul. A făcut referire și la faptul că guvernele ungare de după schimbarea regimului au declarat sub numeroase forme: ne străduim asupra unei colaborări strânse cu țările vecine, nu avem revendicări teritoriale, dar vrem să-i strângem la pieptul nostru pe conaționali noștri și luăm atitudine pentru a trăi cu aceleași drepturi precum grupurile etnice naționale din Ungaria. Până acum Uniunea nu a făcut prea multe pentru apărarea minorităților naționale, de aceea guvernul trebuie să acorde atenție la constituirea destinului maghiarimii din afara granițelor – a subliniat istoricul”⁵¹.

„O pace rea este mai rea decât războiul. Foarte mulți oameni au fost interesați de expunerea istoricului Ernő Raffay din Ungaria, intitulată *Ungaria de la invazia românilor din 1916 până la Trianon*, în cadrul căreia a vorbit despre ultima perioadă a războiului și primii ani de pace.

Sediul organizației din Satu Mare a Consiliului Național Maghiar din Transilvania (CNMT) s-a dovedit a fi neîncăpător pentru cei care au participat la expunerea de mai multe ore a istoricului Raffay Ernő. Evenimentul a început cu un mesaj de salut susținut de organizatorul principal Csókási-Budaházi Attila, președintele CNMT Satu Mare, după care a menționat: Nu suntem oameni frustrați, sau care își deplâng trecutul, dar trebuie să ne trăim sărbătorile și doliul nostru, să ne aducem aminte cu demnitate. După recitarea poeziei intitulată „În Piața Eroilor” scrisă de Kovács Sándor, a urmat expunerea lui Raffay Ernő. Imediat după ce a salutat participanții, i-a și avertizat că expunerea sa despre Regatul Ungariei din 1916-1920, ce s-a întâmplat cu românii și ungurii în ultimii doi ani ai războiului (1916-1918), ce s-a întâmplat în primii doi ani de pace (1918-1920) și cum a reușit România să câștige pacea, nu va fi una scurtă. Regatul Ungariei a pierdut războiul și a pierdut și pacea, în timp ce Regatul României a pierdut războiul și a câștigat pacea, a spus Raffay....”⁵².

Departate de a-și asuma „partea de responsabilitate ce revine Ungariei în izbucnirea războiului mondial și, în general, în politica imperialistă a dublei monarhii”⁵³, și a recunoaște justetea revendicării popoarelor asuprite din cadrul regatului medieval maghiar – sloven, croat, sârb, slovac, român – cea mai mare parte a liderilor politici, istoricilor și „specialiștilor” formatori de opinie susțin vinovăția tuturor celorlalți, căutându-

i chiar și-n... „teoriile geografice care justifică sau nu legitimitatea și ilegitimitatea noilor frontiere”. Susținătorii unei asemenea perspective istorice trebuie să știe că „O stare de lucru, chiar milenară, nu poate supraviețui cât timp este contrară justiției”⁵⁴.

Cercetările întreprinse în zonă au evidențiat faptul că în presa de limbă maghiară, îndeosebi, controlul „comunității” este total. În numele și pe altarul „intereselor comunității maghiare” redacțiile publică doar materialele care se înscriu în politica redacțională cu puternice accente etnocentriste. Permanent agresată de acest tip de propagandă, în rândul comunității maghiare se generează un fenomen de anomie. Întreg sistemul de valori, concepții și standarde sociale se prăbușește brusc, prin atacul repetat asupra regulilor morale și juridice statuate, dând naștere acestui fenomen care se resimte la nivelul omului obișnuit prin apariția și accentuarea unui sentiment de insecuritate difuză, de teamă permanentă, care generează suspiciunea reciprocă ce poate duce la acțiuni revendicative pe criterii etnice⁵⁵. Deși publicul țintă al mass-mediei maghiare îl constituie, în principal, cititorii și ascultătorii de limbă maghiară, considerăm că mesajele transmise trebuie recepționate și de către români, de la omul simplu la Președintele țării, în vederea formulării unor răspunsuri adecvate, în consens cu exigențele actuale ale științei istoriei și cu practica europeană în materie.

Note

- ¹ Ioan Lăcătușu, „Problematika Trianonului în mass-media de expresie maghiară”, în *Transilvania*, nr. 9/2005, pp. 36-43.
- ² Cecilia Kocsis, „Interviu cu istoricul Raffay Ernő □ despre Trianon și consecințele lui. Actualul guvern ungar nu reprezintă interesele maghiarilor”, în *Székey Hirmondó*, (Sfântu Gheorghe), nr. 3, 21-26 ianuarie 2005 (Guvernul Ferenc Gyrcsany, 29 septembrie 2004 - 14 aprilie 2009, n.n.).
- ³ *Ibidem*.
- ⁴ MTI, „Se revendică dreptul la autodeterminare”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4488, 10 iunie 2005.
- ⁵ Vary O. Peter, „Trianonul a generat surse de conflict”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4489, 11 iunie 2005.
- ⁶ MTI, „Comemorări în Ungaria”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4484, 6 iunie 2005.
- ⁷ Gazda Zoltán, „Autonomia Pământului Secuiesc”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4483, 4 iunie 2005.
- ⁸ „Trianon și autonomie, Declarația Comisiei Permanente a Consiliului Național Secuiesc despre decizia de la Trianon”, în *Harghita Népe*, (Miercurea-Ciuc), nr. 3127, 3 iunie 2005.
- ⁹ Gyergyai Csaba, „Ce ne-a lăsat mizerabilul secol XX? Aproape de Kolttay Gabor, regizorul creațiilor «Regele Ștefan» și «Trianon»”, în *Székey Hirmondó*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4, 28 ianuarie-3 februarie 2005.
- ¹⁰ Kocsis Cecilia, *art.cit.*, în *Székey Hirmondó*, (Sfântu Gheorghe), nr. 3, 21-26 ianuarie 2005.
- ¹¹ *Rezoluția Adunării Naționale Secuiești*, <http://www.szut.org>, disponibil la 18 iunie 2006.
- ¹² Kiss Tamas, Barna Gergo, *Maghiarii din Transilvania în spațiul politic maghiar și românesc*, Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale, Cluj-Napoca, 2013, p. 3
- ¹³ Ferenc Páll-Szabó, *Ziua Solidarității Maghiare*, în www.corbiialbi.ro, disponibil la 4 iunie 2015.
- ¹⁴ <http://alfahir.hu>, disponibil la 3 ianuarie 2017.
- ¹⁵ www.szekelyfold.ma, disponibil la 4 ianuarie 2017.
- ¹⁶ www.trianon100.hu, disponibil la 4 martie 2017.
- ¹⁷ <http://foter.ro>, disponibil la 2 mai 2017.
- ¹⁸ www.polgarportal.hu, disponibil la 2 mai 2017.
- ¹⁹ *Szabadság*, (Cluj-Napoca), 3 mai 2017.
- ²⁰ www.kuruc.hu, disponibil la 8 februarie 2017.
- ²¹ <http://erdely.ma>, disponibil la 12 februarie 2017.
- ²² www.szekelyfold.ma, disponibil la 14 martie 2017.
- ²³ www.magyaridok.hu, disponibil la 7 mai 2017.
- ²⁴ www.szentkoronaradio.com, disponibil la 6 iunie 2017.
- ²⁵ *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 6 iunie 2017.
- ²⁶ *Harghita Népe*, (Miercurea-Ciuc), 7 iunie 2017.
- ²⁷ www.itthon.ma, disponibil la 4 iunie 2018.
- ²⁸ *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 5 iunie 2018.
- ²⁹ *Ibidem*.
- ³⁰ *Szatmári Friss Újság*, (Satu Mare), 6 iunie 2018.
- ³¹ *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 15 iunie 2018.

- ³² *Problematica Trianonului în mass-media maghiară. Sinteză documentară*, Arhiva Centrului European de Studii Covasna-Harghita (CESCH, nr. 10/2018).
- ³³ *Cea mai mare provocare/instigare a universului: drapelul secuiesc îl înlocuiește pe cel al României*, în <http://alfahir.hu>, disponibil la 3 ianuarie 2017.
- ³⁴ *Atacuri românești asupra manualului de istorie în limba maghiară a Editurii T3*, în www.szekelyfold.ma, disponibil în 4 ianuarie 2017.
- ³⁵ *Mass-media română: Echipa MTA, inițiativa departamentului de propagandă antiromânească a guvernului ungar*, www.polgarportal.hu, disponibil la 2 mai 2017.
- ³⁶ *A fost respinsă inițiativa declarării Zilei de 04 iunie drept Ziua Trianonului și a luptei împotriva asupririi maghiare*, în www.trianon100.hu, disponibil în 4 martie 2017.
- ³⁷ *Fundătura autonomiei*, în www.erdely.ma, disponibil la 31 ianuarie 2017.
- ³⁸ Farkas Reka, „Ce a primit Transilvania de la România?”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 14 august 2017.
- ³⁹ Gergely Előd-Gellért, *Dragi frați români! Nu ne supărăm. Doar ne pare rău!*, în www.azonnali.hu, disponibil la 19 august 2017.
- ⁴⁰ *Fundătura autonomiei*, în www.erdely.ma, disponibil în 31 ianuarie 2017.
- ⁴¹ *Ibidem*.
- ⁴² Farkas Reka, „Comemorarea Trianonului sub semnul speranței”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 6 iunie 2017.
- ⁴³ *Să ardă flacăra! – A răsunat glasul rezistenței naționale, la Budapesta*, în www.szentkoronaradio.com, disponibil la 6 iunie 2017.
- ⁴⁴ *Ce să facem cu Trianonu?*, în www.Itthon.ma, disponibil la 4 iunie 2018.
- ⁴⁵ Farcádi Botond, „Ziua solidarității naționale la Sfântu Gheorghe”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 5 iunie 2018.
- ⁴⁶ Iochom István, „Comemorarea Trianonului la Târgu Secuiesc”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 5 iunie 2018.
- ⁴⁷ *Sarcina noastră este ca cei care doresc să și rămână maghiari*, în www.kormany.hu, disponibil la 1 ianuarie 2017.
- ⁴⁸ *Ibidem*.
- ⁴⁹ *În apărarea patrimoniului nostru scris*, în www.itthon.ma, disponibil în 6 ianuarie 2017.
- ⁵⁰ *Echipa de cercetare academică investighează circumstanțele dictatului de la Trianon – sperăm să nu lase acest lucru în seama evreilor*, în www.kuruc.hu, disponibil la 1 februarie 2017.
- ⁵¹ *Acuzație revizionistă împotriva lui Lazar*, în www.magyaridok.hu, disponibil la 8 iunie 2001.
- ⁵² „O pace rea este mai rea decât războiul”, publicația *Szatmári Friss Újság*, (Satu Mare), 6 iunie 2018.
- ⁵³ „Nota președintelui Conferinței de Pace, Alexandru Millerand, cuprinzând răspunsul față de notele delegației ungare, 1920 mai 6”, în Cristina Țineghe (coord.), *Problema transilvană reflectată în notele prezentate de delegația maghiară la Conferința de Pace de la Paris. (1920) Ediție critică*, Editura Centrul de Studii pentru Resurse Românești, București, 2007, p. 312.

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ Ioan Lăcătușu, *Românii în mass-media maghiară din Harghita și*

Covasna, Editura Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2006, p. 59.

Bibliografie

Lucrări cu caracter general și special

KISS, Tamás, BARNA, Gergő, *Maghiarii din Transilvania în spațiul politic maghiar și românesc*, Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale, Cluj-Napoca, 2013.

LĂCĂTUȘU, Ioan, *Românii în mass-media maghiară din Harghita și Covasna*, Editura Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2006.

***, *Problematika Trianonului în mass-media maghiară. Sinteză documentară*, Arhiva Centrului European de Studii Covasna-Harghita (CESCH, nr. 10/2018).

***, „Nota președintelui Conferinței de Pace, Alexandru Millerand, cuprinzând răspunsul față de notele delegației ungare, 1920 mai 6”, în Cristina Țineghe (coord.), *Problema transilvană reflectată în notele prezentate de delegația maghiară la Conferința de Pace de la Paris. (1920) Ediție critică*, Editura Centrul de Studii pentru Resurse Românești, București, 2007.

Articole și studii

LĂCĂTUȘU, Ioan, „Problematika Trianonului în mass-media de expresie maghiară”, în *Transilvania*, nr. 9/2005, pp. 36-43.

FARCÁDI, Botond, „Ziua solidarității naționale la Sfântu Gheorghe”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 5 iunie 2018.

FARKAS, Reka, „Comemorarea Trianonului sub semnul speranței”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 6 iunie 2017.

GAZDA, Zoltán, „Autonomia Pământului Secuiesc”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4483, 4 iunie 2005.

GYERGYAI, Csaba, „Ce ne-a lăsat mizerabilul secol XX? Aproape de Kolttay Gabor, regizorul creațiilor «Regele Ștefan» și «Trianon»”, în *Székeley Hírmondó*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4, 28 ianuarie - 3 februarie 2005.

IOCHOM, István, „Comemorarea Trianonului la Târgu Secuiesc”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 5 iunie 2018.

MTI, „Se revendică dreptul la autodeterminare”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4488, 10 iunie 2005.

IDEM, „Comemorări în Ungaria”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4484, 6 iunie 2005.

PETER, O. Vary, „Trianonul a generat surse de conflict”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), nr. 4489, 11 iunie 2005.

REKA, Farkas, „Ce a primit Transilvania de la România?”, în *Háromszék*, (Sfântu Gheorghe), 14 august 2017.

* * *, „O pace rea este mai rea decât războiul”, în *Szatmári Friss Újság*, (Satu Mare), 6 iunie 2018.

* * *, „Trianon și autonomie, Declarația Comisiei Permanente a Consiliului Național Secuiesc despre decizia de la Trianon”, în *Harghita Népe*, (Miercurea-Ciuc), nr. 3127, 3 iunie 2005.

Interviu

KOCSIS, Cecilia, „Interviu cu istoricul Raffay Erno – despre Trianon și consecințele lui. Actualul guvern ungar

nu reprezintă interesele maghiarilor”, în *Székely Hirmondó*, (Sfântu Gheorghe), nr. 3, 21-26 ianuarie 2005 (Guvernul Ferenc Gyrcsany, 29 septembrie 2004 - 14 aprilie 2009, n.n.).

Resurse online

- A fost respinsă inițiativa declarării Zilei de 04 iunie drept Ziua Trianonului și a luptei împotriva asupririi maghiare*, în www.trianon100.hu, disponibil în 4 martie 2017.
- Acuzație revizionistă împotriva lui Lazar*, în www.magyaridok.hu, disponibil la 8 iunie 2001.
- Atacuri românești asupra manualului de istorie în limba maghiară a Editurii T3*, în www.szekelyfold.ma, disponibil în 4 ianuarie 2017.
- Ce să facem cu Trianonul?*, în www.Itthon.ma, disponibil la 4 iunie 2018.
- Cea mai mare provocare/instigare a universului: drapelul secuiesc îl înlocuiește pe cel al României*, în <http://alfahir.hu>, disponibil la 3 ianuarie 2017.
- Echipa de cercetare academică investighează circumstanțele dictatului de la Trianon – sperăm să nu lase acest lucru în seama evreilor*, în www.kuruc.hu, disponibil la 1 februarie 2017.
- Fundătura autonomiei*, în www.erdely.ma, disponibil la 31 ianuarie 2017.
- În apărarea patrimoniului nostru scris*, în www.itthon.ma, disponibil în 6 ianuarie 2017.
- Mass-media română: Echipa MTA, inițiativa departamentului de propagandă antiromânească a guvernului ungar*, www.polgarportal.hu, disponibil la 2 mai 2017.
- Rezoluția Adunării Naționale Secuiești*, <http://www.szut.org>, disponibil la 18 iunie 2006.
- Sarcina noastră este ca cei care doresc să și rămână maghiari*, în www.kormany.hu, disponibil la 1 ianuarie 2017.
- Să ardă flacăra! – A răsunat glasul rezistenței naționale, la Budapesta*, în www.szentkoronaradio.com, disponibil la 6 iunie 2017.
- GELLÉRT-Előd, Gergely, *Dragi frați români! Nu ne supărăm. Doar ne pare rău!*, în www.azonnali.hu, disponibil la 19 august 2017.
- SZABŐ-Páll, Ferenc, *Ziua Solidarității Maghiare*, în www.corbiialbi.ro, disponibil la 4 iunie 2015.
- <http://alfahir.hu>, disponibil la 3 ianuarie 2017.
- www.szekelyfold.ma, disponibil la 4 ianuarie 2017.
- www.trianon100.hu, disponibil la 4 martie 2017.
- <http://foter.ro>, disponibil la 2 mai 2017.
- www.polgarportal.hu, disponibil la 2 mai 2017.
- www.kuruc.hu, disponibil la 8 februarie 2017.
- <http://erdely.ma>, disponibil la 12 februarie 2017.
- www.szekelyfold.ma, disponibil la 14 martie 2017.
- www.magyaridok.hu, disponibil la 7 mai 2017.
- www.szentkoronaradio.com, disponibil la 6 iunie 2017.
- www.Itthon.ma, disponibil la 4 iunie 2018.